

V BOJI PROTI RAKOVINE POTREBUJEME SYSTÉMOVÉ OPATRENIA

zhodli sa odborníci a pacienti s poslancami zdravotníckeho výboru

Bratislava, 18. jún 2025 – Ženské a mužské zdravie z pohľadu prevencie niektorých onkologických ochorení bolo hlavnou témou dnešného stretnutia odborníkov a zástupcov patientskych organizácií s členmi Výboru pre zdravotníctvo NR SR priamo na pôde parlamentu. Predmetom spoločného rokovania bola téma týkajúca sa rakoviny prsníka, rakoviny prostaty a prevencie rakovín spôsobených ľudským papilomavírusom (HPV).

- Odborníci poukázali na negatívny, stále rastúci trend novo-diagnostikovaných prípadov **rakoviny prsníka**, nedostatočnú prevenciu, regionálne rozdiely a chýbajúcu, jasne zadefinovanú cestu pacientiek s touto onkologickou diagnózou. Pozornosť by sa mala upriamiť na podporu skrínigov, zväčšovanie kapacity skrínigových centier a zabezpečenie dostupnosti modernej liečby.
- Na rozdiel od rakoviny prsníka, **rakovine krčka maternice, rakovine vulvy, rakovine vagíny a rakovine konečníka ako aj genitálnym bradavicami** vieme efektívne predísť očkovaním, ktoré chráni pred rozvojom spomínaných ochorení dlhodobo. Pri príležitosti Dní zdravia boli v parlamente prezentované najnovšie dáta Národného centra zdravotníckych informácií (NCZI), podľa ktorých však stále zaostávame za očakávaniami Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO). Tá ako kľúčový parameter sleduje očkovanie 15-ročných dievčat. Hoci medzi 15-ročnými tínedžermi máme najvyšší podiel zaočkovaných 38,9 % (49,7 % dievčat, 28,3 % chlapcov), na elimináciu rakoviny krčka maternice, WHO apeluje na dosiahnutie 90 % zaočkovanosti proti HPV dievčat do 15 rokov.
- U mužov je druhým najčastejším onkologickým ochorením **rakovina prostaty**, na ktorú ochoreje ročne až 2500 mužov. Nízka prevencia, ostych navštíviť urológa, a prehliadanie prvých príznakov ochorenia, robí z tejto diagnózy vážny zdravotný problém. Pomôcť zlepšiť mužské zdravie v tejto oblasti má pilotný skrínig na včasný záchyt rakoviny prostaty u mužov. Otázkou zostáva, kedy bude reálne v slovenských podmienkach spustený.

RAKOVINA PRSNÍKA

Každoročne na Slovensku pribudne viac ako **3200 nových pacientiek s rakovinou prsníka**. Do roku 2030 sa očakáva ďalší nárast o 10 %. Kritickým je najmä región západného Slovenska, kde podľa Inštitútu zdravotných analýz (IZA MZ SR) zaznamenávame až o 80 % viac prípadov ako na východe. „Z hľadiska dát je znepokojivý ešte jeden údaj a to **výrazná incidencia mladších žien do 50 rokov**. V tejto skupine pacientiek od roku 1990 **narástol počet prípadov o 80 %**,“ hovorí riaditeľka IZA Veronika Rybanská Dr. Phil.

„Aj v kontexte týchto dát je nevyhnuté prísť so systémovými opatreniami. Dôležité je začať budovať dátovú infraštruktúru a **skrínigové registre**. Viac sa sústrediť na **prevenciu, zväčšovať kapacity skrínigových centier a ich personálne zabezpečenie**. V neposlednom rade je z pohľadu kvality a dĺžky života dôležité včas odhaliť toto ochorenie a **poskytnúť pacientkam moderné terapie v súlade s najnovšími poznatkami vedy a medicíny**,“ hovorí MUDr. Marián Streško, PhD., prednosta Onkologickej kliniky FNsP v Trnave.

*„Dôležité je zabezpečiť **štandardné postupy** pri ceste pacienta naprieč všetkými diagnózami tak, aby sa skracovali čakacie lehoty a prístup k diagnostike a liečbe bol optimalizovaný bez ohľadu na to, v ktorom regióne Slovenska pacientka žije,“* hovorí Dominika Kormanová z OZ Amazonky – Europa Donna.

RAKOVINY SPÔSOVENÉ HPV

Za najúčinnjší spôsob ochrany proti HPV, ktorý spôsobuje viacero rakovín postihujúcich obe pohlavia, je považované očkovanie. Deti vo vekovej kohorte od 12 do 14 rokov ho majú hrazené z verejného zdravotného poistenia.

„Je si potrebné uvedomiť, že HPV vírus je zodpovedný za rakovinu krčka maternice, ale aj iné nádorové ochorenia. Ak tento vírus dokážeme udržať pod kontrolou, tak vyhubíme viac ako 90 % prípadov rakoviny krčka maternice. Dôležité je však očkovať deti vo veku, kedy je pravdepodobné, že ešte neboli vírusom infikované a preto ideálny vek je už od 12 roku života. Aj preto je dôležité, aby sme v spolupráci s odbornými a politickými autoritami urobili systémové opatrenia smerujúce k zvýšeniu miery zaočkovanosťi proti HPV vírusu,“ hovorí MUDr. Elena Prokopová, hlavná odborníčka MZ SR pre všeobecnú starostlivosť o deti a dorast.

Napriek tejto možnosti najnovšie dáta NCZI ukazujú, že na Slovensku rastie zaočkovanosť detí pomaly. *„Za rok 2024 bolo na Slovensku zaočkovaných proti ľudskému papilomavírusu (HPV) aspoň jednou dávkou vakcíny 25 328 detí (14,5 %) vo veku 12 – 14 rokov. V roku 2023 predstavovala miera zaočkovanosťi v tejto vekovej skupine 13,5 % t. j. 23 694 detí v danom veku,“* konštatovala riaditeľka Odboru reportingu a analýz NCZI Ing. Martina Vrbíková a doplnila, že oproti roku 2023 bolo teda zaočkovaných len o 1634 detí viac.

Na úrovni okresov bola najvyššia zaočkovanosť u detí vo veku 12 – 14 rokov s pobytom v okrese Banská Štiavnica (26,8 % dievčat, 19,5 % chlapcov) a najnižšia v okrese Medzilaborce (5,7 % dievčat, 6,9 % chlapcov).

Najvyšší podiel zaočkovaných detí: 38,9 % (49,7 % dievčat, 28,3 % chlapcov) je medzi deťmi narodenými v roku 2010. Najvyšia zaočkovanosť je v Bratislavskom kraji 63,4 % u dievčat a 40,7 % u chlapcov, **najnižšia v Košickom kraji** s 31,7 % (40,3 % dievčat, 23,3 % chlapcov).

Počet detí zaočkovaných proti HPV vychádza z dát zdravotných poisťovní o uhradenej zdravotnej starostlivosti zasielaných do NCZI. Ide o počet detí, ktorým bola plne alebo čiastočne hrazená vakcína z verejného zdravotného poistenia pri jej výdaji v lekárni. Údaje neobsahujú vydané vakcíny s plnou úhradou poistenca ako samoplatcu.

Tému dopĺňa prehľad o počte vydaných vakcín v lekárňach z údajového zdroja rezortných štatistických výkazov MZ SR o spotrebe liekov, ktorý zachytáva spotrebu vydaných vakcín hrazených aj nehrazených z verejného zdravotného poistenia. Podrobnejšie informácie k tejto téme sú obsiahnuté v [interaktívnej infografike](#).

RAKOVINA PROSTATY

Zástupcovia odbornej a patientskej verejnosti sa na stretnutí s poslancami Výboru pre zdravotníctvo NR SR zhodli aj na tom, že v oblasti mužského zdravia je kľúčové čím skôr spustiť skrínigový projekt na včasný záchyt **rakoviny prostaty**. Podľa zástupcu patientskej organizácie We.live Viliama Gambriu je práve prostatický skrínig dôležitým nástrojom k tomu, aby sa muži na toto ochorenie začali liečiť čím skôr, kým je prognóza ochorenia ešte priaznivá.